

28.8.2019

OAJ:n esityksiä opetus- ja kulttuuriministeriön rakennerahasto-ohjelman kumppanuusverkostolle toimista, joihin seuraavalla rakennerahasto-ohjelmakaudella 2021–2027 on tarve kohdentaa kansallisella tasolla rahoitusta

Euroopan unionin rakennerahasto-ohjelma painottaa koulutusta, työllisyyttä, sosiaalista osallisuutta, älykästä kasvua, vähähiilistä taloutta sekä ilmastonmuutosta. OAJ esittää kannanotossaan toimia, jotka koskevat erityisesti kasvatus-, koulutus- ja tutkimusalaa.

Rakennerahasto-ohjelman 2021–2027 iso kansallinen pääpaino on oltava maamme osaamistason nostossa, osaajapulan torjumisessa, työllisyysasteen nostamisessa, kilpailu- ja innovaatiokykyimme vahvistamisessa, jatkuvan oppimisen mahdollistamisessa sekä syrjäytymisen ja eriarvoistumiskehityksen vähentämisessä. Toimien, joihin rahoitusta kohdennetaan, vaikuttavuutta on mitattava ja arvioitava. Rahoitusta on kohdistettava varhaiskasvatuksesta alkaen kaikille koulutusasteille, sillä koulutus on ratkaisu kaikkiin edellä kerrottuihin asioihin. Siksi rahoitusta on kohdennettava erityisesti myös kaventamaan kasvatus-, koulutus- ja tutkimusalalla maassamme esiintyviä laadullisia eroja ja turvaamaan yhdenvertainen saavutettavuus ja saatavuus.

Seuraavalle EU-ohjelmakaudelle on selkeytettävä hankerahoitusta ja kevennettävä rahoituksen hakuun liittyvää hallinnollista työtä. Esimerkiksi hankkeissa toimivien henkilöstön tosiasiallisten palkkakustannusten laskentatavan on oltava selkeä.

Älykkäämpi Eurooppa

Tutkimus- ja innovointivalmiuksien ja kehittyneiden teknologioiden käyttöönoton parantaminen

Taitojen kehittäminen älykästä erikoistumista, teollisuuden muutosprosessia ja yrittäjyyttä varten

Kansallisella rakennerahasto-ohjelmalla 2021–2027 on tutkimuksen, osaamisen ja innovaatiokeskittymien kehittämisen osalta kehitettävä ja rahoitettava erityisesti sellaisia tutkimus-, osaamis-, yritys- ja innovointiklustereita, verkostoja ja muita yhteistyömuotoja, joissa on kyse kaiken kokoisten yritysten ja tutkimus- sekä koulutusorganisaatioiden (korkeakoulujen ja/tai toisen asteen koulutuksen) välisestä yhteistyöstä.

Koulutus- ja tutkimussektorilla on oltava myös merkittävä rooli hankkeissa, joilla kehitetään älykästä erikoistumista, teollisuuden muutosprosessia ja yrittäjyyttä, koska niillä on vahvaa osaamista muun muassa muutosjohtamisesta, kumppanuusmallien luomisesta ja uusien teknologioiden, innovaatioiden ja tutkimuksessa syntyneen tiedon skaalaamisesta.

28.8.2019

Digitalisaation etujen hyödyntäminen kansalaisten, yritysten ja julkishallinnon hyväksi

On ensiarvoisen tärkeää, että uudella rahoituskaudella tuetaan toisen- ja korkea-asteen oppimisympäristöjen kehittämistä ja modernisointia sekä kestävää oppimisympäristörakentamista. Sen sijaan, että tuetaan vain yritysten digitalisaatiota ja uusien teknologioiden käyttöönottoa pitää tukea vahvasti myös koulutus- ja tutkimussektorille tällaisen uuden infran rakentamista. Tämä mahdollistettaisiin sen, että niitä käytetään koulutus- ja tutkimussektorin toimesta monipuolisesti yhdessä useiden eri yritysten kanssa ja samalla niiden henkilöstön, mutta myös koulutusorganisaation opiskelijoiden ja henkilöstön kouluttamisessa. Uusien teknologioiden hankinnassa on otettava huomioon, että niiden käyttö voi olla verkostomaista ja vuorovaikutteista. Tällaiset toimintatavat voivat synnyttää myös uusia innovaatioita. On tärkeää, että automaatio, robotiikka, IoT eli esineiden internet, kyberturvallisuus, tekoäly, pilvipalvelut, avoin data jne. ovat osa opiskelijoidenkin osaamispolkuja. Tämän lisäksi on varmistettava, että kasvatusta, koulutusta ja tutkimusalan esimiehillä ja opettajilla on riittävää osaamista näistä. Heidän tulisi olla mukana etulinjassa älykkäämmän Suomen luomisessa.

Pk-yritysten kasvun ja kilpailukykyyn parantaminen

Kehitettäessä maamme Pk-sektoria on kansallisessa rakennerahasto-ohjelmassa otettava huomioon myös koko ammatillisen koulutuksen sektori (II aste sekä AMK). Ammatillisen koulutuksen oppilaitokset ovat hyvä alusta ja yksi uusi tapa aloittaa yritystoimintaa. Niillä on myös osaamista, jolla voidaan vahvistaa kasvuhakuisten yritysten liiketoiminta-, yrittäjyys- sekä digitalisaatio-osaamista.

Yritysten ja oppilaitosten yhteistyötä kansainvälistymispyrkimyksissä pitää lisätä, ja muun muassa koulutusvientiä pitää nähdä loogisena osana muuta vientiämme.

Sosiaalisempi Eurooppa

OAJ toteaa, että Sosiaalisempi Eurooppa osion toimenpidekokonaisuus Osaaminen ja työn murros sekä toimenpidekokonaisuus Syrjäytymisen ja eriarvoisuuden vähentäminen osalta kansallisella rakennerahasto-ohjelmalla 2021–2027 on kohdennettava rahoitusta seuraaviin toimiin:

- koulutukseen, joka mahdollistaa työnmurroksessa elinikäisen oppimisen ja uudelleen kouluttautumisen, sujuvan uran- ja ammatinvaihdon ja ammatillisen liikkuvuuden
- työnantajille on kohdennettava korvamerkittyä rahoitusta, jota käytetään henkilöstön työmarkkinakelpoisuuden ylläpitämiseen ja parantamiseen
- koulutukseen, joka mahdollistaa ilman tutkintoa olevien työttömien ja työssä olevien sekä erityisesti nuorten, pitkäaikaistyöttömien ja maahanmuuttajien

28.8.2019

- osaamistason päivittämisen niin, että he pääsevät ja pysyvät työelämässä mukana
- tiiviimpään ohjaus- ja urapalveluiden yhteistyöhön työvoimapalveluiden ja oppilaitosten välillä. Oppilaitoksen ohjausosaamisen ja koulutusjärjestelmän mahdollisuuksien tuntemus tehostaa ohjauspalveluita ja tuo ne lähelle asiakkaita.
 - opettajarekisterin perustamiseen tunnistamaan ja vastaamaan työn murrokseen sekä mahdollistamaan opettajatarpeen ajantasainen ennakointi
 - opettajien rekrytointiin, joiden tehtävänä opetuksen lisäksi olisi koulutuksen ja työelämän yhteistyön vahvistaminen ja kehittäminen
 - maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämiseen koulutuksen ja varhaiskasvatuksen avulla mm. suomen/ruotsin kieliopintojen mahdollistamisella jo vastaanotokeskuksissa ja opintoihin siirtymisen helpottamisella valmentavien koulutusten avulla
 - koulutukseen pääsyn sujuvoittamiseen ottaen huomioon myös erityisesti heikoimmassa asemassa olevien pääsymahdollisuudet. Siksi on kehitettävä monipuolisia kaikille suunnattuja ura- ohjaus ja neuvontapalveluita oppilaitosten yhteyteen ja hyödynnettävä näissä palveluissa nykyistä paremmin myös oppilaitoksissa oleva ohjausosaaminen.
 - opinto-ohjauksen parempaan resursointiin ja tunnistettava ohjauksen mahdollisuudet syrjäytymisen ja opintojen keskeyttämisen ennaltaehkäisyssä (luotava tukiohjausmalli)
 - kansallisesti yhtenäisen mallin luomiseen aiemmin hankitun osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen
 - osaamistasossa ja koulutuksen laadussa olevien alueellisten erojen kaventamiseen
 - kasvatus- ja koulutuspalveluiden yhdenvertaisen alueellisen saatavuuden ja saavutettavuuden parantamiseen, ottaen huomioon harvaan asutun maamme pitkät etäisyydet ja saatavuutta ja saavutettavuutta nykyisestä yhä heikentävä ikäluokkien pieneneminen ja alueellinen eriytyminen
 - tuettava taloudellisesti sosioekonomisesti heikompien alueiden kasvatus- ja koulutuspalveluita (positiivinen diskriminaatio)
 - nostettava opettajien sekä kansalaisten osaamistasoa koskien ilmastonmuutosta, kestäväää elämäntapaa ja kiertotaloutta
 - parannettava kasvatuksen, koulutuksen ja tutkimuksen laatua muun muassa kansallisten laatukriteereiden laadinnalla ja toimeenpanemalla ne sekä niiden toteutumisen seuranta
 - suunnattava rahoitusta opetusalan vetovoiman kehittämiseen ja naisvaltaisen opetusalan palkkakehitykseen. Vetovoimatekijöistä yksi keskeisimpiä on työolojen parantaminen. Tämä tarkoittaa muun muassa opettaja-oppija suhdeluvun parantamista kaikilla asteilla, työn turvallisemmaksi tekemistä mahdollistamalla kaikille oppijoille heidän tarvitsemansa opetusjärjestelyt ja tuki sekä sisäilmaongelmien pikaista korjaamista ja esimiesten ja opettajien työhyvinvoinnin parantamiseen tähtävien toimien kehittämistä ja toimeenpanon rahoittamista.

28.8.2019

- tuettava häirinnän- kiusaamisen – ja väkivallan ennaltaehkäisyyn sekä puuttumiseen tähtääviä toimia
- naisten osallistumista työmarkkinoille edistäviin rakenteellisiin ratkaisuihin, jotka lisäävät työ- ja yksityiselämän tasapainoa tai poistavat rahallisia etuuksia, jotka heikentävät lapsen oikeutta osallistua varhaiskasvatukseen ja sukupuolten tasavertaista osallistumista työmarkkinoille
- kehitettävä opettajien ja opiskeluhuollon ammattilaisten osaamista mielenterveyden kysymyksissä sekä yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa
- tuettava hyvinvointia varhaiskasvatuksessa, koulussa ja oppilaitoksissa työskentelevien sekä niissä opiskelevien osalta

Lisäksi OAJ toteaa, että kansallisella rakennerahasto-ohjelmakaudella 2021–2027 on tarve kohdentaa rahoitusta erityisesti kasvatus, koulutus ja tutkimusalojen osalta seuraaviin asioihin:

- Varhaiskasvatuksessa kaikkiin toimiin, jotka nostavat osallistumisastetta ja kaventavat siinä esiintyviä alueellisia sekä perhetaustaan liittyviä eroja, kuten 5-vuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilun laajentamiseen. Samanaikaisesti esiopetuksessa tarvitaan kokeilutoimia, jotka mahdollistavat sen järjestämisen jo 5-vuotiaille. Myös yliopistollisen koulutuksen saaneiden varhaiskasvatuksen opettajien ja -erityisopettajien riittävyyden turvaamiseen koko maassa on resursoitava. Se on keskeinen laatutekijä ja vaikuttaa välillisesti myös osallistumisasteeseen.
- Perusopetuksessa rahoitus pitäisi suunnata heikkojen osaajien määrän vähentämiseen, tuen kehittämiseen ja järjestämiseen sekä tutkimukseen, jolla selvitetään mikä vaikutus on sillä, jos oppilaille lisätään oppitunteja, joiden sisällöksi määritellään sosiaalistaitojen, vuorovaikutuksen, ryhmäytymisen sekä omien vahvuuksien kehittäminen (social and emotional skills).
- Lukiouudistuksen johdosta on tarve kehittää lukioiden kansainvälistymistä, erityisopetusta ja opiskeluhoitoa sekä lukioiden ja korkeakoulujen yhteistyötä.
- Ammatillisen toisen asteen koulutuksen rooli osaajapulan helpottamisessa on merkittävä. Rahoituksella pitäisi edelleen kehittää ja luoda oppilaitoksen ja työelämän yhteistyön malleja, joiden erityinen tavoite olisi osaamisen ja osaajapulan kohtaamisongelmien havaitseminen ja korjaaminen sekä luoda taitotakuuhanke niille, joilla on puutteita luku- numero- ja digitaidoissa. Lisäksi rahoitusta tulisi kohdentaa ammatillisen toisen asteen koulutuksen ja AMK koulutuksen yhteistyönä toteutettaviin hankkeisiin, joilla edistetään koulutuksellisesta, yhteiskunnallista tasa-arvoa ja vahvistetaan alueen elinkeinoelämän toimintaa.

28.8.2019

- Yliopistojemme ja ammattikorkeakoulujemme tutkimus- ja innovaatiovalmiuksien kehittämiseen ja vahvistamiseen tarvitaan lisärahoitusta samoin kuin opettajankoulutuksen kehittämiseen niin perus- kuin täydennyskoulutuksen osalta.
- Vapaa sivistystyö tarvitsee hankkeen, joka edistää elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin mahdollistamista alueellisesti yhdenvertaisesti.
- Taiteen perusopetuksen osalta pitäisi vahvistaa sen roolia harrastusten tarjoamisessa kaikille ja kehittää yhteistyötä sen, peruskoulun, toisen asteen ja vapaan sivistystyön oppilaitosten kanssa.

Nina Lahtinen
koulutusasiainpäällikkö